

Sedmdesát let sovětského vlivu

Vážené čtenářky, vážení čtenáři!

K historickým událostem se v moderní společnosti nejčastěji vracíme prostřednictvím kulatých výročí. Dvě taková si připomínáme i v aktuálním čísle časopisu *Paměť a dějiny*. V květnu před sto lety byla v karlínském Národním domě založena Komunistická strana československá, z níž pak na podzim 1921 po sloučení s komunistickými stranami dalších národností vznikla Komunistická strana Československa (KSČ). A v červnu uběhlo třicet let od chvíle, kdy zemi opustil poslední voják Sovětské armády, která na našem území „dočasně“ pobývala od 21. srpna 1968.

Výročí vzniku KSČ jsme se snažili zachytit z různých perspektiv a z méně obvyklých úhlů pohledu. **Jakub Vrba** ve svém článku ukazuje, jak silná byla zpočátku německá složka KSČ a jak se původně česko-německá strana až pod vlivem událostí druhé světové války proměnila ve stranu česko-slovenskou. **Ondřej Slačálek** připomíná, že jedním z výrazných politických proudů, z nichž se KSČ vytvořila, byli anarchisté kolem básníka S. K. Neumanna a lékaře Bohuslava Vrbenského. **Michal Stehlík** analyzuje obraz Antonína Zápotockého ve filmu a vrací se také k otázce, zda se zakladatel KSČ a pozdější československý prezident za druhé světové války podílel na týrání nizozemských vězňů v nacistickém koncentračním táboře Sachsenhausen, jak se psalo bezprostředně po válce. Autor tohoto editoria se pokusil rekonstruovat politický život prvního předsedy výkonného výboru KSČ Václava Šturce, jenž je dnes navzdory tomu, že patřil i mezi zakladatele sociální demokracie, zapomenutou a historiky opomíjenou postavou. Konečně **Jan Adamec** popisuje zrod „jiné KSČ“, Komunistické strany Číny, a ukazuje, jak se na rozmachu asijského komunismu podílela selektivní aplikace ideálu o sebeurčení národů pouze na teritoria poražených států.

Odchod sovětských vojsk reflektujeme nejen vizuálně – prostřednictvím fotografií **Dany Kyndrové** –, ale také hutnou studií **Prokopa Tomka**. Nad mýty, které dodnes zejména v mediálním prostoru obestírají fungování Varšavské smlouvy, se ve svém eseji zamýšlí **Matěj Bílý**.

Kulatá výročí založení KSČ a odchodu sovětské armády vymezují období sedmdesáti let, kdy se v Československu významně manifestoval sovětský vliv (s šestiletou protektorátní cézurou). Od roku 1921 sovětské zájmy prosazovala extremistická strana, kterou fakticky řídilo centrum mezinárodní revoluce v podobě moskevské Komunistické internacionály. Po druhé světové válce pak Sovětský svaz začlenil Československo do svého bloku a zcela přizpůsobil jeho politický a ekonomický systém svému modelu. Když se českoslovenští reformní komunisté v roce 1968 pokusili tento model upravit dle místních podmínek, pojistila si Moskva svou dominanci v zemi její vojenskou okupací.

Ta fakticky trvala až do léta 1991. Jedním z důsledků tohoto vlivu byl také odchod desetitisíců Čechů a Slováků do exilu, který ve svých článcích tematizují **Martin Nekola** a **Michal Pehr**. Zatímco první se zaměřuje na nelehkou situaci Čechů v rakouských uprchlických táborech po únoru 1948, druhý připomíná osud Eduarda Jana Fуска, jednoho z demokratických politiků, kteří museli po komunistickém převratu uprchnout do ciziny.

Milé čtenářky, milí čtenáři, přeji vám za všechny, kdo se na přípravě tohoto čísla našeho časopisu podíleli, pohodové léto a nerušené čtení.

Petr Zidek,
šéfredaktor